

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: שורץ	שם פרטי: יוסף
-------------------	------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: שורץ		בלועזית Schwarz
שם פרטי איתו נולדתי: יוסף	בלועזית Joseph	מין: זכר
שנת לידה: 25/09/1924	בלועזית Debrecen	ארץ לידה: הונגריה
עיר לידה: דברצן	שם פרטי ושם משפחה של האב: בן - ציון שורץ	שם פרטי ושם נעורים של האם: זהבה דוד
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: דברצן	בלועזית Debrecen	ארץ המגורים: הונגריה
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) השכלה תיכונית עד כיתה י'	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) בבית דפוס	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא) "מזרחי" (בני - עקיבא)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: דברצן (שם העיר או האזור ושם הארץ)		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו: גטו דברצן		בלועזית Debrecen ghetto
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: דברצן		תאריך השחרור: מאי 1945
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה) אוסטריה		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור דברצן
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין מתי עד מתי בין השנים 1947 - 1948		שנת עליה: 1948
		במידה ועלית באנייה, ציין את שמה אוניית "אורלזרוב"

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי בדרבצן בשנת 1924 לאבא בן - ציון ואימא זהבה, היו לי חמישה אחים אני הבכור אחי אברהם אחותי גיזה מרים וחיה. סבא וסבתא מצד האימא דויד שלמה ורגינה, אבא היה קצב ואימא עקרת בית, היה לנו בית קרקע, המצב הכלכלי שלנו לא היה טוב. למדתי בבית ספר אורתודוכסי עם אחי ואחיותיי. ישנו חבר ילדות בשם שמשון גליצר אשר עלה גם כן לארץ וכיום גר בקרית ביאליק. בסיום לימודי בתיכון עבדתי בחנות טקסטיל של סבא ואחרי שהתחילו חוקים נגד יהודים התחלתי לעבוד בדפוס אך לא עבדתי בזה כי לא הספקתי לסיים בגלל המלחמה. הייתי בחוגים ציוניים.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בזמן המלחמה עוד לפני שהגרמנים הגיעו להונגריה ההונגרים שיתפו פעולה עם הגרמנים וגיסו יהודים לצבא, לי היה מזל, כשהגעתי לרופא בגיוס הוא שאל אם אני בריא אז עניתי לו שכן, אך בכל זאת לא גייסו אותי. את העיר שלי הפציצו הגרמנים ואת הגברים לקחו לעבודות חוץ, הגרמנים שאלו מי יודע לנגן באורגן, אז אני אמרתי שאני יודע לנגן, לא יודע למה, בכלל לא ידעתי לנגן ולא היה לי מושג בדבר. לקחו אותי ואת אחי לנגן בהלוויות של גויים, עדיף מאשר לקבור את הגופות כי הם היו מאשימים את היהודים בכל מה שקורה אפילו בהפצצות של הגרמנים. אחרי שלושה חודשים בגטו דרבצן עם המשפחה הוציאו אותנו והעבירו למחנה ליד דרבצן ושם היינו יום אחד ואז העלו אותנו לרכבת ומשם נסענו לכיוון צ'כיה שבדיעבד היום אני יודע שזה היה לכיוון אושוויץ. בלי מים ובלי אוכל. כיוון שהפציצו את אושוויץ חזרנו לבודפשט ומשמה לוווינה. בווינה חילקו את האנשים ואנחנו הלכנו ללאגר 5 עם אימא והאחים, ואת סבא וסבתא והילדים לקחו לאושוויץ. אבא גויס לצבא ולאחר מכן לקחו למחנה בשדה תעופה בדרבצן, משם הוא הצליח לברוח והגיע לרוסים שהיו קרובים. בווינה אני עבדתי בבית זיקוק למרות שהפגזו אותנו כדי להפריע לעבודה, ואחרי זה עבדתי עם גוי, אחד זקן, ותיקנו גגות שנהרסו מההפצצות, לקחו את הגברים לעשות ביצורים נגד הטנקים, באותו הזמן הייתי חולה בטיפוס אך ראש העיר אמר שכל מי שיכול ללכת לסוף העיר שילך כי הבין שזה הסוף וכל מי שנשאר הרגו אותו ויכולנו גם לשמוע את היריות מרחוק כשאנחנו מתרחקים. שם היו עגלות, אחד מהם היה חייל מילואים אוסטרי, שידע שאנחנו יהודים אך העלים עין והוביל ימים ולילות, היינו עוצרים כל לילה בבית ספר וישנים ואוכלים שם והוא היה מספר לראשי הערים שאנחנו הונגרים ולילה אחד לא הסכימו שאנחנו נישן בבית ספר כי היו צריכים להגיע חיילים גרמנים אך החייל התעקש וקיבלנו חדר, בבוקר הוא העיר אותנו מוקדם וראינו בפרוזדורים מלא חיילים גרמניים ואנחנו היינו בחדר לבד. יצאנו משם והגענו לעיר גדולה באוסטריה ושמענו אזעקה וכולנו התפזרנו. כשחזרנו לא היה החייל עם העגלה היינו שלשה, אני אחי ועוד בחור יהודי, והתחלנו לחפש לאגר של יהודים, אז אמרו לנו שיש פה לאגר של יהודים, הלכנו לשם, מתברר שהם היו צרפתים אז אמרו לנו שיש עוד מחנה של יהודים ולא היה לנו מושג מה הם עושים ליהודים, שהם מתעללים בהם והורגים אותם. הגענו ללאגר וביקשנו להיכנס, למחנה הזה היה מפקד, שהרג כל מי שצייץ ורק אז ראינו בפעם הראשונה שהורגים אנשים רק בגלל שהם יהודים. הייתי חולה ופחדתי ללכת לבית חולים כי ידעתי מה עושים שם לחולים, שהורגים אותם, אז עמדתי בתור לאוכל, וראה אותי הרופא, ניגש אלי ונתן לי סטירה ואמר לי "אתה לא רואה שחולים לא עומדים בתור והולכים לבית חולים?" אז אחי שהיה לידי נתן לו מכה ואמר לו "איזה רופא אתה שמרביץ ככה לחולה?" ואז אני ואחי לא אכלנו, העיקר שלא ללכת לבית חולים. אז הרופא שהיה יהודי ועוד נשאר בו קצת רגש, שלח מישהו ואמר לי שאם אני אתנצל בפניו הוא יסלח לי ולא יעשה לי כלום, אז אחי אמר מה פתאום הוא לא עשה כלום לרופא, אם כבר הרופא צריך לבוא ולבקש סליחה. הרופא אז בא וביקש סליחה ממני. ביום בהיר אחד לקחו אותנו וצירפו אותנו לעוד יהודים, הלכנו ברגל ימים ולילות בחורף יום אחד עברנו בין ההרים ושם עמדו גרמנים עם מקלע והתחילו לירות לכיוון שלנו עד שנגמר השרשור, ולמזלנו לא פגעו בנו, אז המשכנו ללכת, והגענו לבית חרושת ללבנים, והיו שם מלא יהודים נשים וגברים, ולא היה מקום אפילו לשבת, אז אחי שהיה בריא, מצא איזה מחסן עם גג אלכסוני, הרמנו אותו ולא היה שם אף אחד, נכנסנו לבפנים ולפתע הגיעו הגרמנים אלו שירו בנו, ונכנסו לשם, ואז כל הגברים שהיו שם ברחו החוצה, ואני היחיד שנשארתי, בגלל שהייתי חולה, אז הם באו והוציאו אותי מבלי אפילו לתת מכה אחת. משם למחרת בבוקר

הגענו לעיר זלצבורג, ולאחר מכן למחנה גוצקירכן, שם זהו מחנה שלא עשו לנו כלום אך גם לא נתנו לנו אוכל מלבד מרק. היו מתים שם הרבה אנשים כל יום. עד שהחלו לריב על בשר של הגופות, היינו שם כמה שבועות ופתאום לילה אחד ראינו שהגרמנים מסתלקים משם.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

אנחנו התחלנו ללכת באמצע הלילה, חצינו את היער והגענו לכביש, שם ראינו קצין אמריקאי, כולם נישקו וחיבקו אותנו, עם כל המחלות והכינים שהיו לנו, כשיצאנו מהמחנה ידענו שאנחנו מלאים כינים, אז זרקנו את הבגדים עם כל התמונות של המשפחה ושמתי לב רק אחרי כמה ימים שזה חסר לי. הגענו לעיר זלצבורג ושם ראינו חיילים אמריקאים ואת הגרמנים שבויים הולכים לפני הג'יפ האמריקאי ואם מישהו היה זז שמאלה או ימינה היו ישר יורים בו. הלכנו לבית של כמה קומות והיו שם צרפתים שהשתחררו ונתנו לנו אוכל לאחר כמה ימים הלכנו לכיוון וינה ואימא והאחיות שלי נשארו בזלצבורג, אז עברנו איזה גשר צר, צד אחד אמריקאים וצד אחד רוסים. ואנחנו היינו עם עגלה, ואספנו בגדים ולאחי היו מגפיים גרמניים ולי מעיל עור של הגרמנים ואז הגיע רוסי, ולקח כל מה שמצא חן בעיניו, הרוסים היו כבר 4 שנים במלחמה. אחרי כמה מטרים עבר עוד חייל אחד שהייתה לידו ערמת מעילים וראה שאני שוכב בעגלה ונתן לי איזה 5 מעילים כדי שאני אתחמם. בדרך לוווינה אספו אותנו כל מיני הונגרים, הרוב לא יהודים, לילה אחד הרוסים אמרו נשים וגברים לחוד ואז המתורגמנים הרוסים היהודים אמרו לנו תישארו, בלילה חיילים רוסים היו אונסים את הנשים עד הבוקר, ולמחרת אמרו הרומנים לבוא ולקחו רכב ונסעו לוווינה, ושם חיפשנו את אימא ואת האחיות ואמרו לנו שהם חזרו הביתה, הלכנו לרכבת ונסענו לבודפשט שם מכרים אמרו לנו שאבא ואימא נסעו הביתה, תיכף הלכנו לרכבת זו הייתה רכבת משא, ואנחנו ישבנו בחיבור בין שתי הקרונות ולאחר 3/4 מהדרך, הרוסים באו ולקחו את הקטר ונשארו שם. התחלנו ללכת ברגל ובדיוק עברה עגלה ובמקרה אחד מהאנשים שהיו איתנו הכיר אותנו ולקח אותנו לעיר דרבצן. כשהגענו הביתה צלצלנו בדלת ופגשנו את אבא אימא ואת שתי אחיותיי מכיוון שאת השלישית הרגו הגרמנים. אני שקלתי 28 קילו בגיל 18. שכבתי כל הזמן במיטה עד שקיבלתי קצת אוכל והתחזקתי, עדיין לא יצאנו לרחוב כי זה היה מסוכן כיוון שהרוסים לא בדקו מי אתה או מה אתה הם פשוט היו הורגים כל מי שהיה נקלע לדרכם, כיוון שהגרמנים שיחדו את הרוסים בבקבוק וודקה ואז הרוסים היו משחררים את הגרמנים ולוקחים מישהו אחר במקומו. אחרי חצי שנה התחלנו את הליך העלייה לארץ. הגענו לאיטליה ובדרך האנגלים הפנו אותנו לקפריסין היינו שם בין השנים 47-48, ובשנת 48 הגענו לארץ.

נא ספרי על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

עוד בדרך באוניה הכרתי את אשתי והגענו ארצה בקבוצת כינרת, שם התחתנו, ואחרי זה יצאנו להתיישבות בית העמק, ועבדתי ברפת, אחרי שנתיים עברנו לחיפה, לקריית אתא, וחיינו בצריף, שם נולדו לנו שני ילדים, בן ובת, וכיום יש לי 8 נכדים ו7 נינים. בהתחלה עבדתי בבניין ולאחר שנה עבדתי בבית חרושת לטקסטיל בקרית אתא. אשתי נפטרה בשנת 99 וכיום אני גר עם אישה, הבן גר ברמת הגולן ועובד במסגרייה, והבת גרה בקיבוץ יגור. אני מבסוט על החיים בארץ והמסר שלי לדורות הבאים - לא צריך עיניים גדולות צריך להסתפק במה שיש.

ראיון: גיא תורג'מן, קריית - אתא,

אפריל 2013